

Шыфр: _____

Зацвярджаю

Колькасць балаў: _____

Месца: _____

Намеснік старшыні
арганізацыйнага камітэта
намеснік Міністра адукацыі

К.С. Фарыно

» 03 2011 года

**IV этап XXVII Рэспубліканскай алімпіяды школьнікаў
па беларускай мове і літаратуры**

Комплексная работа па беларускай мове і літаратуры

10 клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

Дзяржынск, 2011 г.

Варыянт 1

Заданне 1. Аднавіце неабходныя элементы выказванняў.

Максімальная колькасць балаў – 7.

- _____ роля мовы заключаецца ў тым, што яна з'яўляецца сродкам зносін паміж людзьмі, сродкам перадачы і захавання інфармацыі аб свеце.
- Мова беларускай народнасці ў складзе Вялікага Княства Літоўскага называлася _____. Крыніцай яе вывучэння з'яўляецца гістарычны архіў, вядомы пад назвай _____.
- Перыяд XV–XVI стст. у гісторыі беларускай мовы называюць _____.
- У _____ годзе быў выдадзены _____ І.І. Насовіча.
- Фундаментальная трохтомная праца акадэміка _____ носіць назву «Беларусы».

Заданне 2. Вызначце лексічнае значэнне беларускіх і рускіх слоў у прыведзеных парах і ўкажыце тую з іх, лексічнае значэнне слоў у якой супадае ў абедзвюх мовах.

Максімальная колькасць балаў – 3.

аказанца – оказаться	_____

адмежаваць – отмежевать	_____

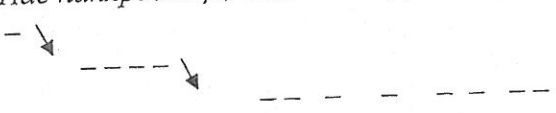

Заданне 6. Запоўніце табліцу.

Максімальная колькасць балаў – 10.

№ п/п	Роля ў сказе слова <i>як</i>	Сказ, які гэтую ролю пацвярджае	Значэнне слова <i>як</i>
1.	прыслоўе	<i>Як адказаць на гэтае пытанне?</i>	спосабу дзеяння (якім чынам?)
2.			няпэўнасці (як-небудзь)
3.		<i>Я ўжо ведаю адказ, як прачытаў пытанне.</i>	
4.		<i>Ну як не адказаць на такое простае пытанне!</i>	
5.	часціца		эмацыянальная рэакцыя: здзіўленне збянтэжанасць
6.		<i>Адказаў як мае быць.</i>	
7.	прыслоўе		меры і ступені

Заданне 7. Запішыце значэнне прыведзеных сказаў па іх інтанацыйных мадэлях.

Максімальная колькасць балаў – 2.

Сказ	Значэнне
1. <i>Нас папярэдзяць, калі пачнецца конкурс.</i> 	
1. <i>Нас папярэдзяць, калі пачнецца конкурс.</i> 	

Заданне 8. Прачытайце верш і каментарый да яго. Хто, на вашу думку, з'яўляецца яго аўтарам? Да каго асабіста звяртаецца лірычны герой? Абгрунтуйце свой адказ. Назавіце літаратурныя псеўданімы і сапраўдныя імёны аўтара і адрасата.

Максімальная колькасць балаў – 7.

Хоць прастая і малая
 “Жалейка” твая,
 Але надта пекна грае,
 Як паслухаў я.

Грае звонка, стаіць ёмка
 За свой родны край;
 Сярод бедаў і пацёмкаў
 Будзіць, так і знай.

Каб ачнулiсь, страпянулiсь,
Кожын стаў брат, друг, –
Абярнулiсь, аглянулiсь на сябе ва круг.

Сваё мора бяды, гора,
Крыві, поту, слёз
Каб звёў кожын дружна, скоро,
З паніжэння ўскрос.

Так спявае, так іграе

“Жалейка” твая...

Табе “дзякуй” скажа ўсякі,

Дык скажу і я.

Каментарый: Верш апублікаваны ў 1908 годзе ў газеце “Наша Ніва”. Гэта першы друкаваны твор аўтара, які сам у гэты час быў у зняволенні за рэвалюцыйную дзейнасць. З Сібіры, з катаргі, ён дасылаў свае творы ў “Нашу Ніву”, а першая кніга, складзеная з вершаў, напісаных у ссыльцы, выйшла толькі ў 1918 годзе.

ПРАВІЛЬНЫЯ АДКАЗЫ:

Аўтар: _____

Адрасат: _____

АБГРУНТАВАННЕ: _____

Заданне 9. Адзначце, у якім шэрагу (А, Б, В або Г) пералічаныя гісторыка-літаратурныя характарыстыкі, тэарэтычныя паняцці, тэкстуальныя факты поўнаасцю адпавядаюць твору. Закрэсліце памылковыя пазіцыі ў іншых блоках.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Янка Купала. “Раскіданае гняздо”:

А) аўтабіяграфічны элемент, індывідуальна-псіхалагічная тыпізацыя; традыцыі В. Дуніна-Марцінкевіча, сацыяльна-філасофская драма, гуманістычны пафас, Лявон Зяблік, Старац; гратэск; сімвалічны вобраз Вялікага сходу; праблема творчай свабоды мастака; першая сцэнічная пастаноўка – 1917, барока.

Б) драма ў пяці актах; мастацкі кантраст паміж персанажамі і карцінамі прыроды; гуманістычны пафас; сімвалічны змест назвы твора; першая сцэнічная пастаноўка – 1908; Данілка, Зося, Сымон, Марыля; абагульнена-рамантычная тыпізацыя; сентыменталізм; праблема творчай свабоды мастака; князь Вітаўт; “Рэч дзеецца ў 1905 годзе”.

В) сацыяльна-філасофская драма ў пяці актах; аўтабіяграфічны элемент; Старац і Незнаёмы як выразнікі палярна супрацьлеглых светапоглядаў; Зося, Данілка, Марыля; сімвалічны змест назвы твора; “Рэч дзеецца ў 1905 годзе”; першая сцэнічная пастаноўка – 1917; пошукі вызвалення Бацькаўшчыны маладым пакаленнем; абагульнена-рамантычная тыпізацыя; праблема творчай свабоды мастака; Незнаёмы.

Г) аўтабіяграфічны элемент, “Рэч дзеецца ў 1905 годзе”, абагульнена-рамантычная тыпізацыя; традыцыі В. Дуніна-Марцінкевіча; сімвалічны вобраз Вялікага сходу; Данілка, Зося, пан Патоцкі; гуманістычны пафас; трагедыя; рэалістычны змест, рамантычная сімволіка, лірызм характараў; сатыра; першая сцэнічная пастаноўка – 1917; драма ў пяці актах.

АБГРУНТАВАННЕ:

Заданне 10. Ніжэй прыведзеныя тры цытаты. Дзве з іх узятыя з аднаго вядомага вам твора, яшчэ адна – з іншага. Прачытайце, адкажыце на пытанні.

Максімальная колькасць балаў – 8.

Цытата 1: “Доўга я гадаў і думаў, як сябе зваць, ці то палякам, ці то літоўцам, бо слова “тутэйшы” мне нексць не смакавала. І так колькі гадоў я хістаўся то на ту, то на другую старану, аж покі не папала ў мае рукі “Дудка” Мацея Бурачка: яна то мне сказала, што хто гаворыць па-тутэйшаму, па-мужыцку, значыцца, ён гаворыць па-беларуску, а хто гаворыць па-беларуску, той беларус. Прачытайшы тую “Дудку”, я сказаў: “Дзякуй табе, Мацей Бурачок!”

Цытата 2: “Братцы мілыя, дзеці Зямлі-маткі маёй! Вам афяруючы працу сваю, мушу з вамі пагаварыць трохі аб нашай долі-нядолі, аб нашай бацькавай спрадвечнай мове, каторую мы самі, да і не адным мы, а ўсе людзі цёмныя “мужыцкай” завуць, а завецца яна б е л а р у с к а й”.

Цытата 3: «Шмат было такіх народаў, што страцілі найперш мову сваю, так як той чалавек перад скананнем, катораму мову займе, а потым і зусім замёрлі. Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі! Пазнаюць людзей па г а в о р ц ы, ці па адзежы, хто якую носе; ото ж г а в о р к а, язык і ёсць адзежа душы».

ПЫТАННІ:

1. Назавіце нумары цытат з аднаго тэксту? _____
2. Хто яго аўтар? _____
3. Як называецца тэкст, прадстаўлены дзвюма цытатамі? _____
4. У якой кнізе быў надрукаваны ўпершыню? _____
5. У якім годзе? _____
6. Якім псеўданімам была падпісана кніга? _____
7. Назавіце прафесію аўтара па-за літаратурнай творчасцю: _____
8. Хто з’яўляецца аўтарам трэцяй, не звязанай з вызначанымі ў папярэдніх заданнях, цытаты? _____

